

Т р у д ы
Одесского политехнического
университета

Научный
и производственно-практический сборник
по техническим и естественным наукам

Спецвыпуск, т.1

Министерство образования и науки Украины
Одесский национальный политехнический университет

Труды
ОДЕССКОГО ПОЛИТЕХНИЧЕСКОГО УНИВЕРСИТЕТА

Научный и производственно-практический
сборник

Спецвыпуск, т. 1

2004

Одесса

Труды Одесского политехнического университета: Научный и производственно-практический сборник по техническим и естественным наукам. — Одесса, 2004. — Спецвыпуск: в 3-х т. — Т. 1. — 309 с. — Яз. рус., укр.

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

Малахов В.П. — гл. редактор, *Кострова Г.В.* — зам. гл. редактора, *Плескач Л.О.* — отв. секретарь, *Бельтюков Е.А.*, *Немченко В.В.*, *Продиус И.П.*, *Соколенко В.Н.*, *Харичков С.К.*

Сборник основан в 1996 году, зарегистрирован в Министерстве Украины по делам печати и информации 5 декабря 1996 года, свидетельство серии КВ № 2380

Печатается по решению Ученого совета Одесского национального политехнического университета, протокол № 1 от 31.08.2004 г.

Компьютерную версию опубликованных материалов можно получить по адресу:
<http://www.ospu.odessa.ua>

СОДЕРЖАНИЕ

<i>О.В. Амельницька.</i> Використання програмно-цільового підходу в організації управління локальними електричними мережами.....	7
<i>Н.Н. Андреева.</i> Экономические аспекты экологизации производственной сферы Украины	11
<i>О.П. Антонюк, П.О. Антонюк.</i> Зарубіжний досвід реструктуризації виробництва в харчовій промисловості	15
<i>Г.И. Архипов.</i> Комплексная реструктуризация промышленных предприятий.....	19
<i>М.І. Бондаренко, Л.А. Рибчинська.</i> Проблеми і перспективи державного регулювання структурно-інвестиційних процесів в Україні	24
<i>Р.Т. Борисов, Т.М. Афонченкова.</i> Оптимізація використання відновлюваних джерел енергії: методи, результати, можливості	28
<i>І.В. Булах.</i> Формування конкурентних переваг — основа конкурентної стійкості підприємства.....	32
<i>Н.С. Вавдіюк.</i> Проблеми формування системи діагностики економічної “безпеки — небезпеки” регіону	36
<i>В.О. Вайсман, В.М. Лисюк.</i> Актуальні напрямки розвитку верстатобудування в регіоні.....	39
<i>В.В. Венгер.</i> Форми державного контролю цін у галузях природних монополій: сутність та дієвість	42
<i>В.П. Войнаренко.</i> Пріоритети економічного розвитку регіону.....	46
<i>Г.Н. Востров, М.В. Солодов.</i> Механизмы влияния внешнеэкономической деятельности на прибыль предприятия.....	51
<i>А.А. Гайдей.</i> Необходимость внесения коренных изменений в государственную и региональную промышленную политику — актуальная задача	54
<i>Н.А. Гонтаренко.</i> Створення фінансово-економічних комплексів на підприємствах України	58
<i>А.И. Зинченко.</i> Экономические и организационные проблемы возрождения судостроительной промышленности Украины	61
<i>Н.В. Каткова.</i> Аналіз стану і перспективи розвитку олійножирових підприємств Миколаївської області	65
<i>К.В. Ковтуненко.</i> Особенности развития и поддержки малых промышленных предприятий (на примере Одесского региона)	69
<i>Л.М. Малярец.</i> Обоснование системы измерителей для комплексной оценки деятельности предприятия	73
<i>Н.В. Оленцевич, О.В. Захарова.</i> Стимулирование труда как фактор роста эффективности производства	77
<i>А.М. Параскеева.</i> Фактор тінізації у системі економічної безпеки вугледобувних підприємств	81

<i>И.Н. Глушко.</i> Управление инвестициями по результатам мониторинга взаимодействующих финансовых процессов.....	168
<i>И.В. Голиков.</i> Математическое моделирование оценки инвестиционных проектов.....	174
<i>И.В. Голиков.</i> Решение задач инвестиционного проектирования в программном комплексе MSCExpert.....	178
<i>Т.С. Голубева.</i> Методичні підходи до визначення вартості ліцензій.....	181
<i>И.А. Голубкова, Л.Л. Сотниченко.</i> Система факторов принятия экономических решений в торговом судоходстве.....	185
<i>А.П. Гречан.</i> Можливості застосування світового досвіду стимулювання інновацій в Україні.....	190
<i>М.П. Денисенко.</i> Інвестиційне партнерство в Україні.....	194
<i>Э.Н. Забарная.</i> Государственная политика формирования инновационно — инвестиционной модели экономического роста в промышленности Украины.....	196
<i>Н.А. Заец, Н.С. Мамонтенко.</i> Венчурное инвестирование и его роль в развитии промышленного производства.....	200
<i>В.І. Захарченко, О.В. Балахонова, Г.С. Кіладзе.</i> Мотиваційний механізм господарюючого суб'єкта на ринку техніки.....	204
<i>В.В. Зянько, І.М. Кулик.</i> Теоретичні та методологічні основи формування фінансової стратегії підприємства та її зв'язок з інноваційною стратегією.....	207
<i>А.М. Коваленко.</i> Особенности инвестиционно-инновационного развития промышленного производства.....	211
<i>С.Б. Колодинський.</i> Організаційно-економічні напрямки інноваційного оновлення промислового виробництва.....	214
<i>О.М. Колодізев.</i> Визначення напрямів оптимізації інноваційного розвитку підприємництва в Україні.....	218
<i>М.В. Котова.</i> Джерела формування інвестицій в розвиток промисловості України.....	222
<i>К.В. Кошкин, В.Н. Фаріонов.</i> Управление проектами организации инфраструктуры яхтенного туризма.....	224
<i>О.В. Лазарева.</i> Подходы к оценке инвестиционной привлекательности предприятий.....	227
<i>А.В. Латин.</i> Интеллектуальный капитал — источник устойчивого экономического роста промышленного производства.....	231
<i>І.С. Латіна, Е.К. Соснова.</i> Вплив прямих іноземних інвестицій на розвиток економіки регіонів.....	234
<i>А.И. Лисаченко, Н.А. Куликова.</i> Основные направления совершенствования механизма взаимодействия промышленно-финансовых групп с финансово-кредитными учреждениями.....	238
<i>В.М. Лукашевич, О.К. Афанасьєва.</i> Інвестування реструктуризації суднобудівних підприємств та її вплив на форму власності.....	242

УДК 330.341.1(477)

О.М. Колодізєв, канд. екон. наук, доц., Харьк.
держ. екон. ун-т

ВИЗНАЧЕННЯ НАПРЯМІВ ОПТИМІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

О.М. Колодізєв. Определение направлений оптимизации инновационного развития предпринимательства в Украине. Рассмотрены проблемы развития инновационной деятельности в Украине с учетом специфики ее реализации на различных уровнях хозяйствования. Обоснована необходимость создания условий стимулирования инновационной деятельности и обеспечения условий по ее поддержке на государственном уровне. Определены основные направления оптимизации инновационного развития промышленного производства.

О.М. Kolodizev. The innovative activity in Ukraine development optimization trends. The problems of innovative activity development in Ukraine are sought with consideration to the specificity of its implementation at the different management levels. The necessity of creating the conditions stimulating the innovative activity and its supporting at state level is grounded. The main trends of industrial production innovative development optimization are defined.

В сучасних умовах перебудови економіки перед Україною постала проблема вибору загальної моделі соціально-економічного розвитку. Аналіз розвитку економік багатьох країн свідчить про те, що в світовому просторі виявляються тенденції й закономірності економічного зростання, темпи якого все більше обумовлюються здатністю опанування новими технологіями в широкому розумінні.

Усвідомлення позитивної ролі інновацій на мікро- та макроекономічному рівнях виходячи зі світових прикладів економічного зростання держав світу на основі широкого впровадження інновацій та активізації інноваційних процесів свідчить про необхідність вибору оптимальних напрямів інноваційного розвитку, формування економічно обґрунтованої інноваційної політики та розвитку інноваційного підприємництва в Україні. Інноваційних шлях розвитку завжди розглядався і розглядається як важливий фактор підвищення конкурентоспроможності економіки держави на шляху розвитку інноваційної національної системи.

Загальні тенденції й дані світового господарського розвитку поряд з реальною оцінкою рівня науково-технологічної та інноваційної діяльності свідчать про загрозу небезпеки залишитися осторонь глобальних процесів перебудови. Реалізація конкурентних переваг України у світовому господарстві можливе тільки за рахунок впровадження пріоритетів розвитку науки, технологій, освіти та інтелектуального і соціального захисту людини як носія знань, потенційного впровадження інновацій.

Інтерес досліджень сучасних інноваційних процесів в економіці диктується значенням технологічного розвитку як фактору конкурентоспроможності підприємств, фірм та країн. Безсумнівним є факт, що ефективність використання науково-технічних досліджень визначається не тільки рівнем наукових досліджень та розробок, але й комплексом відповідних технічних, виробничих, організаційних, маркетингових, фінансових операцій, які є складовими інноваційного процесу. Формування інноваційної політики потребує побудови нової адекватної інформаційної бази щодо відображення процесів створення, впровадження та розповсюдження на ринку нових або удосконалених продуктів, послуг та технологій.

На сучасному етапі науково-технічного розвитку становлення нової соціально-економічної системи в Україні, проблеми результативності інноваційної діяльності, а також використання новітніх технологій стають ключовими з точки зору прогнозування національної довгострокової стратегії розвитку економіки. Інноваційний розвиток підприємства або регіону має здійс-

нюватися комплексно у всіх напрямках і забезпечувати ефективну та динамічну їх діяльність в умовах ринкової економіки.

Необхідність цього зумовлена очевидним спадом промислового виробництва, зниженням життєвого рівня населення, криміналізацією економіки і суспільного життя, занепадом наукового, технічного і виробничого потенціалу.

Основними причинами істотного зниження інноваційної активності до 2000 року було зменшення централізованих капітальних вкладень та відсутність необхідних фінансових ресурсів у більшості регіонів, що обумовлена також високими рівнями податків і банківських ставок, скороченням питомої ваги довгострокових кредитів. Аналіз стану і динаміки інноваційної діяльності в Україні свідчить про те, що у цій сфері склалася критична ситуація. Без вживання державою термінових заходів національна економіка може втратити навіть той потенціал, який вона має на теперішній час.

В умовах зростання конкуренції національні підприємства втрачають ринки збуту продукції через її низьку конкурентоспроможність. Несприятлива ринкова кон'юнктура, значне зношення основних фондів, застарілі технології, відсутність джерел інвестування зумовлюють те, що багато які промислові підприємства і далі скорочують обсяг виробництва при одночасному зниженні рівня прибутковості.

До основних факторів, що стримували за останній період інноваційну активність, за визнанням обстежених Держкомстатом підприємств відносяться: відсутність коштів у замовника продукції — 46,1 %; високі кредитні ставки банків — 38,8 %; відсутність власних коштів — 37,8 %; недосконалість законодавчої бази — 37,1 %.

Головними причинами прояву негативних тенденцій розвитку інноваційної діяльності стала одночасна дія комплексу макроекономічних факторів. Серед них можна визначити такі: загальний спад економіки і промислового виробництва; різке зниження можливостей державної підтримки сфери досліджень і розробки; відрив фінансового ринку і інноваційних потоків від реального сектору економіки; здійснення приватизації промислової власності і суттєве скорочення державної участі в капітальних вкладеннях підприємств; зниження конкурентоспроможності вітчизняних підприємств.

Державна підтримка пріоритетних напрямів розвитку повинна відповідати трьом найважливішим вимогам: поліпшувати загальне економічне середовище та умови розвитку ділової активності; ініціювати зростання ділової активності у пріоритетних виробництвах; сприяти зростанню їх конкурентоспроможності.

Дослідженню інновацій та їх ролі в економічному розвитку присвячені роботи таких видатних закордонних і вітчизняних економістів як А.А. Афталъон, М. Ленуар, М. Туган-Барановський, В. Парето, М. Кондратьев, Й. Шумпетер та інші. В своїй роботі „Економічні цикли” Й. Шумпетер здійснив дослідження основних понять теорії інноваційних процесів, надав визначення категорії розвитку як “переходу господарювання від заданого на кожний конкретний момент центру тяжіння до іншого” або як “здійснення нових комбінацій”.

На думку німецького економіста Г. Менша коли базові нововведення вичерпують свій потенціал, виникає ситуація технологічного пату, яка визначає застій в економічному розвитку. Промисловий розвиток є переходом від одного технологічного пату до іншого.

Заслуговує уваги досвід американського економіста М. Портера, який базується на матриці стратегій фірми, що поєднує сфери конкуренції та конкурентні переваги. Підприємство має можливість досягти конкурентної переваги, здійснюючи виробництво з меншими витратами або за рахунок диференційованої якості продукції. На макрорівні М. Портер виділив чотири стадії конкурентоспроможності національної економіки — стадії факторів виробництва, інвестицій, нововведень та багатства. Кожна окрема стадія визначена специфічним механізмом управління інноваціями і економікою в цілому.

На стадії факторів виробництва перевага окремої країни визначається через природні ресурси, кліматичні умови, надлишкові і дешеві трудові ресурси. Стадія інвестицій пов'язана з можливістю національних підприємств вкладати гроші в придбання технологічних ліцензій, сучасне обладнання. На стадії нововведень національні фірми спроможні вже вдосконалити

іноземну технологію і створити нову. При цьому змінюється роль держави та характер її політики, коли значну питому вагу займають непрямі методи регулювання економіки.

Особливість України полягає у тому, що її економіка знаходиться на всіх конкурентних стадіях одночасно. Ці обставини викликають необхідність вирішення проблеми впровадження диференційованих стратегій розвитку для окремих галузей економіки, які знаходяться на різних стадіях розвитку.

Формування стратегій на макрорівні передбачає врахування конкретних аспектів державного регулювання інноваціями, такими як: обсяг покриття державою науково-технічних сфер і напрямів інноваційної діяльності; характер пересування технологій; характер генерації ідей; характер підтримки інноваційних процесів.

Більшість індустріально розвинених країн пов'язує свої надії з довгостроковим стійким економічним зростанням і переходом до інноваційного шляху розвитку. Підвищення інноваційної чутливості підприємств, економіки в цілому — одне з основних завдань сучасної індустріально розвиненої держави. Кожна країна це завдання може вирішувати з урахуванням конкретних умов, традицій, особливостей і вимог національної економіки та наявності усіх видів ресурсів.

Велика увага до проблеми інноваційного розвитку сприяє диверсифікації економіки регіонів з високим рівнем спеціалізації виробництва, яким притаманний більш високий ризик внаслідок можливої зміни кон'юнктури ринку. Це підтверджує важливість забезпечення регіонального науково-технологічного розвитку не тільки як економічної складової, а й як соціально-політичної задачі.

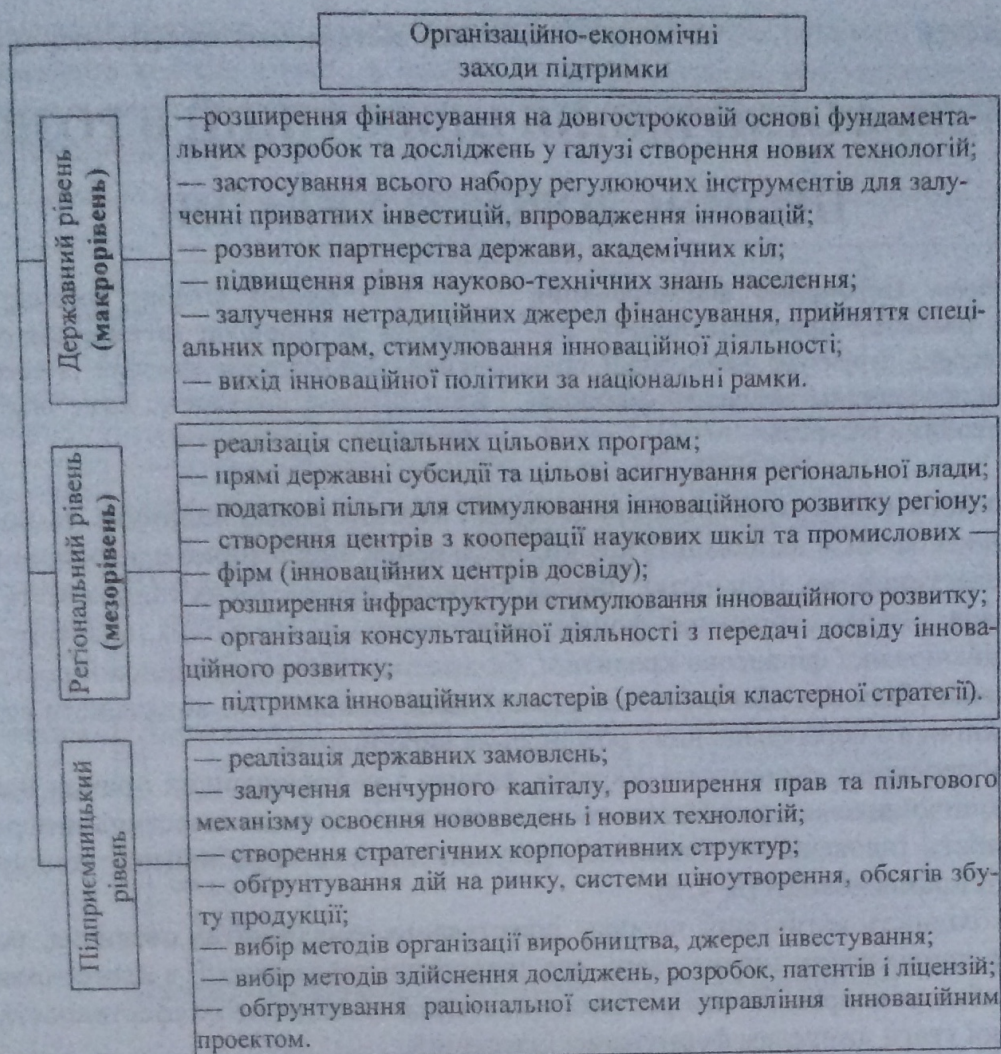
Суттєве місце серед досліджень у галузі висвітлення тенденцій інноваційного розвитку займають праці Г. Андрощука, В.В. Гончарова, які було спрямовано на аналіз державної інноваційної політики, механізмів стимулювання інноваційних процесів, функціонування інноваційних організаційних структур. Дослідження закордонного досвіду розвитку інноваційного підприємства та адаптації його до сучасних умов господарювання потребують подальшої розробки.

Усвідомлення потреби в інноваційному шляхові розвитку країни потребує впровадження організаційно-економічних заходів стимулювання інноваційної діяльності з урахуванням певного рівня господарювання (см. рисунок).

Сучасний стан світового розвитку визначив безумовних країн-лідерів за масштабами поширення інноваційних процесів, а саме: США, Великобританія, Японія, Німеччина, Франція. На їх долю за останні півстоліття припадає понад 60 % усіх технічних інновацій у світі.

Аналіз сучасних інноваційних систем різних країн світу дозволяє визначити характерні риси інноваційної політики країн-лідерів інноваційного розвитку: поєднання діяльності корпорацій та малих інноваційних структур; визначеність пріоритетів інноваційного розвитку і напрямів фінансування; широкий набір фінансових інструментів реалізації інноваційної політики; широке використання венчурного капіталу; різноманітність форм заохочення підприємств до збільшення витрат на науково-дослідні роботи; сприяння інноваційному розвитку малих структур.

Узагальнення світового досвіду у сфері інноваційної діяльності і врахування специфічних умов функціонування вітчизняної економіки дозволило, на думку автора, визначити основні напрями роботи щодо активізації інноваційної діяльності в Україні і створення сприятливих умов для забезпечення стійкого економічного розвитку. Головними серед них слід вважати такі: забезпечення умов для капіталовкладень в інноваційну сферу; активізація наявних ресурсів на (регіональному) мезорівні; поширення технологічних трансфертів. Окремо, на думку автора, слід виділити напрям розвитку венчурних механізмів освоєння нововведень, як однієї з найвагоміших альтернатив державної форми участі в фінансуванні і підтримки в умовах обмеженості фінансових ресурсів. Перспективи інноваційного розвитку реальні лише за умови опанування високотехнологічними виробництвами, програмно-цільовими методами управління ними. Необхідно зазначити, що організація високоефективного інноваційного сегменту ринку не можлива без існування дієвої адекватної нормативно-правової складової, що підтверджує необхідність її удосконалення.

Структурна схема організаційно-економічних заходів підтримки інноваційної діяльності

Це потребує застосування державної підтримки з активним залученням приватного, в тому числі й іноземного, капіталу, цільових інноваційних програм, реалізація яких дозволить забезпечити не тільки вихід із складної економічної ситуації, а й забезпечити прорив вітчизняної конкуренто-спроможної продукції і технологій на світові ринки. Вирішення окреслених завдань дозволить орієнтувати підприємства на економічне зростання інноваційного типу в конкретних умовах, що склалися в вітчизняній економіці, створювати передумови для зростання виробничої, інвестиційної та інноваційної активності, розробляти спеціальні заходи щодо стимулювання прогресивних структурних змін.

Тільки реалізація всього комплексу заходів дозволить створити умови для реального інноваційного розвитку промислового виробництва як основи загального економічного зростання України.

Надійшла до редакції 14 червня 2004 р.

Труды
ОДЕССКОГО ПОЛИТЕХНИЧЕСКОГО УНИВЕРСИТЕТА

Научный и производственно-практический
сборник

Спецвыпуск, т. 1. 2004

Редакторы

Плескач Л.О.

Компьютерная верстка

Прокопович И.В.

Адрес редакции: Украина,
65044, Одесса-44,
просп. Шевченко, 1,
ОНПУ, комн. 313

Підписано до друку 10.09.2004 р. Формат 60x84/8 Папір офсетний.
Ум. друк. арк.39 Тираж 300 прим. Замовлення 213
Видавництво та друкарня "ТЕС"(Свідоцтво ДК № 771)
Одеса, Канатна 81/2.
Тел. 42-90-98

**ОТПЕЧАТАНО В ИЗДАТЕЛЬСКОМ ЦЕНТРЕ "ТЭС"
С ГОТОВЫХ ОРИГИНАЛ-МАКЕТОВ**